

Tandskydden hjälper hockeyspelarna behålla sina tänder

Antalet tandskador i samband med hockey har ökat kraftigt. De tre senaste säsongerna har slagit negativt rekord. Men tvärt emot utvecklingen minskar antalet tandskador med en tredjedel i de åldrar där Svenska Ishockeyförbundet infört obligatoriskt tandskydd. Denna rapport visar i reda siffror hur de godkända skydden bidrar till hela framtänder på svenska hockeyspelare. Rapporten är den första av årligen återkommande redovisningar av skyddseffekten.

Innehåll

Resultat i korthet	2
Regeländringen och studien av dess effekter	3
Färre tand- och käkskador i åldersgrupper med skydd	3
Klubban vanligaste orsak till skadan	4
Överkäken och framtänderna drabbas oftast	5
Typ av tandskada	6
Två av tre skador uppkommer under match	8
Tandskydd eller ej	8

Resultat i korthet

Antalet tandskador har minskat med 37 procent hos de hockeyspelare som tillåts spela utan galler, men måste använda visir och tandskydd. Två av tre skador uppkommer under match, resterande vid träning. Den största skadeorsaken är klubban och därefter pucken. Drygt 60 procent av skadorna ger bestående besvär och ytterligare 10–20 procent kan ge följskador.

Tandskyddet skyddar i första hand överkäken där också de flesta skadorna sker. Totala andelen skador i skyddade och oskyddade överkäkar är 68 procent i denna studie, vilket ska jämföras med över 70 procent i tidigare studier. Av de spelare som använde tandskydd vid skadetillfället fick endast 38 procent skador i överkäken. Därmed kan vi slå fast att tandskyddet hjälper mot skador i överkäken.

Slutsats

Redan efter två säsonger med tandskydd ser vi att tandläkarutprovade tandskydd hjälper. Skyddet kan inte helt eliminera alla skador, framför allt inte i underkäken, men det kan minska och begränsa verkningarna av skadorna i överkäken.

Skadeorsaken och typen av skador är lika genom åren. Vi ser dock en klar förändring i det åldersintervall där reglerna föreskriver tandskydd. Antalet skador har gått ner kraftigt i denna grupp, och även om skadepanoramata är lika har fördelning av skador i över- respektive underkäke förändrats kraftigt till det bättre.

Att utvecklingen är positiv trots att regeln om tandskydd långt ifrån efterlevs, visar att möjligheten att minska antalet tandskador bland ishockeyspelare är stor.

Folksam och Svenska Hockeyläkarföreningen har länge arbetat för att få ner antalet tandskador. Svenska Ishockeyförbundets Lars G Karlsson och Tibor Gregor har gett oss uppdraget att genomföra denna studie och sprida resultatet till spelare, ledare och domare. Vi kommer att följa utvecklingen av skadebilden för att säkerställa den minskning av antalet skador som vi ser i denna första rapport.

Christian Haupt
Svenska Hockeyläkarföreningen

Lars-Inge Svensson
Folksam

Regeländringen och studien av dess effekter

Säsongen 2003/2004 genomförde Svenska Ishockeyförbundet en ny regel inom svensk ishockey. Alla spelare födda 1984 och senare som får spela utan heltäckande ansiktsskydd (galler) måste använda tandskydd. Regeln användes på försök redan 2002/2003 för spelare födda 1983. Från säsongen 2003/2004 måste tandskyddet vara framställt av tandläkare enligt godkända normer.

På uppdrag av Svenska Ishockeyförbundet har tandläkare Christian Haupt, Svenska Hockeyläkarföreningen, och Folksams Lars-Inge Svensson undersökt om den nya regeln förändrat skadepanoramats för tandskador. Underlaget är de tandskador som rapporterats till Folksam. Tandskador är av tradition frekvent anmälda till försäkringsbolag eftersom de är kostsamma för den som drabbats. Ett eventuellt bortfall är därför så litet att det inte kan anses påverka studiens tillförlitlighet. De skador som rapporteras till försäkringskassan som arbetsskada påverkar inte resultatet i studien.

Färre tand- och käksskador i åldersgrupper med skydd

Fördelningen av antalet skador över åldersgrupper har förändrats under säsongerna 2001/02, 2002/03 och 2003/04. Antalet skador under samma säsonger är också markant mycket fler än under säsongerna 1997/98 och 1998/99 då hockeysverige rapporterade in totalt 433 och 467 tand- och käksskador.

Skador inträffade 010901-020831

<i>Födelseår</i>	<i>Antal skador</i>	<i>Anmärkning</i>
1981 eller tidigare	367	
1982	78	
1983	72	
1984 eller senare	112	Krav på galler
Totalt	629	

Skador inträffade 020901-030831

<i>Födelseår</i>	<i>Antal skador</i>	<i>Anmärkning</i>
1982 eller tidigare	382	
1983	58	Krav på tandskydd
1984	39	Krav på tandskydd
1985 eller senare	117	Krav på galler
Totalt	596	

Skador inträffade 030901-040831

<i>Födelseår</i>	<i>Antal skador</i>	<i>Anmärkning</i>
1983 eller tidigare	410	
1984	39	Krav på godkänt tandskydd
1985	55	Krav på godkänt tandskydd
1986 eller senare	117	Krav på galler
Totalt	621	

Redan under de första åren ser vi en tydlig nedgång av skadorna bland de som måste använda tandskydd. Regeln säger att spel med felaktig utrustning medför utvisning, och felaktig utrustning i det här fallet innebär att inte skyddet används. Det finns signaler på att många spelare, ledare och domare inte följer den nya regeln. Hur stor del av de som skadat sig som verkligen använt sitt tandskydd på matcher respektive träning är därför okänt.

Vi har närmare studerat de skadade spelarna från säsongen 2003/2004 för att få en tydligare bild av orsak till skadan, hur skadan fördelar sig på över- och underkäke, hur tänderna skadades och användningen av tandskydd. Det totala antalet skadade spelare var 621. Av dem har vi slumpmässigt undersökt:

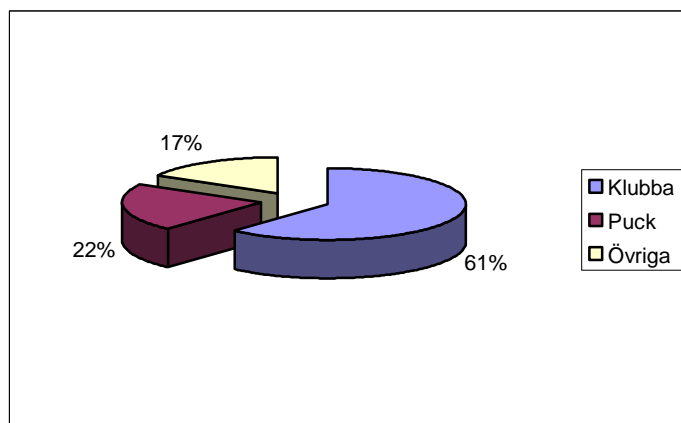
- 61 av 410 födda 1983 eller tidigare
- 75 av 94 födda 1984 och 1985
- 73 av 117 födda 1986 eller senare

Klubban vanligaste orsak till skadan

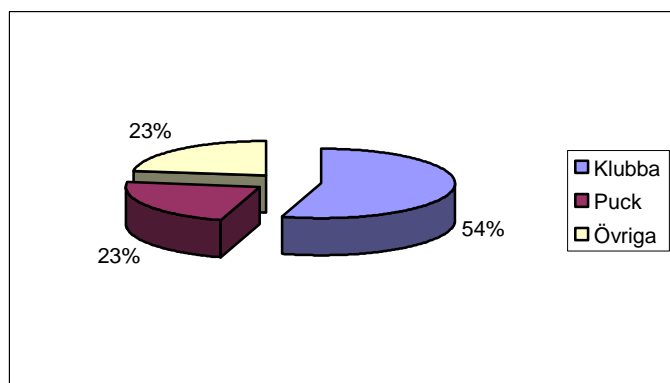
Klubban är den vanligaste orsaken till skada bland spelare som inte har använt galler.

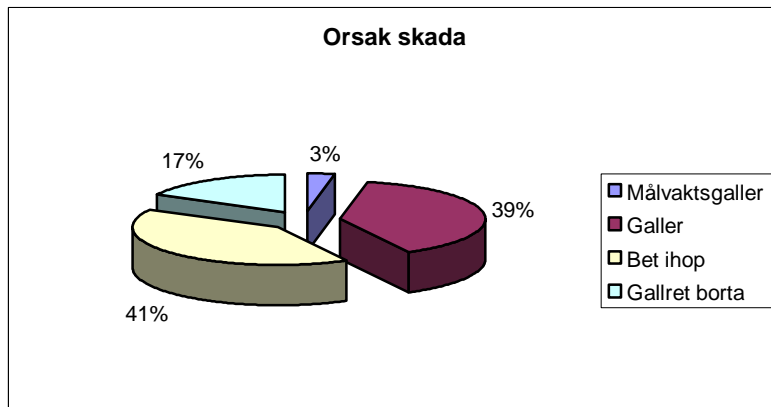
Bland de spelare som använt galler är skadeorsaken själva gallret eller att de bet ihop vid tackling/fall. Se nedanstående diagram för fördelning mellan åldersgrupperna.

Spelare födda 1983 och tidigare

Spelare födda 1984-1985

Spelare födda 1986 eller senare

Tidigare studier bekräftar bilden av att klubban är den främsta skadeorsaken.

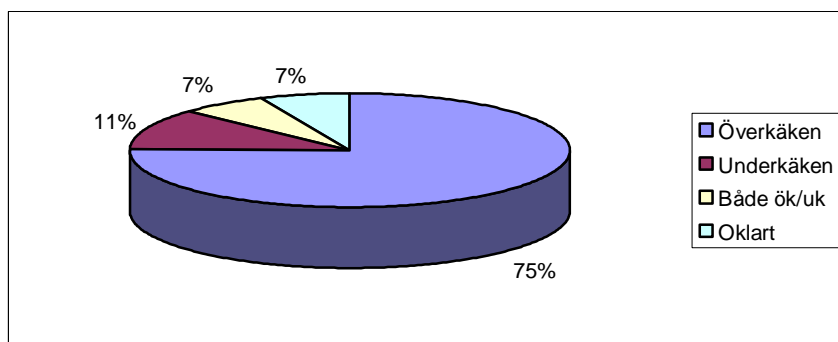
	Klubba	Puck	Övrigt
2003/2004 >20 år	60 %	21 %	19 %
2003/2004 19-20 år	56 %	22 %	22 %
Ishockey ett slag i ...	55 %	11 %	34 %
Tand- och käkskador	57 %	17 %	26 %

"Ishockey ett slag i ..." av Christian Haupt, Idrottsmedicinsk tidskrift 2/1998;

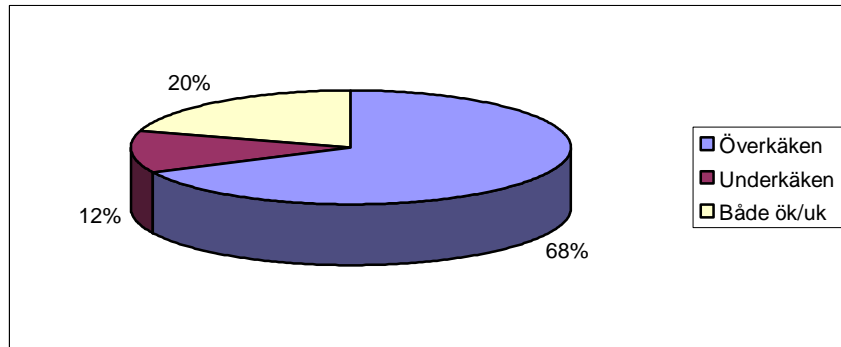
"Tand- och käkskador" av Ulf Glendor mfl, Folksams studie 1994-97

Överkäken och framtänderna drabbas oftast

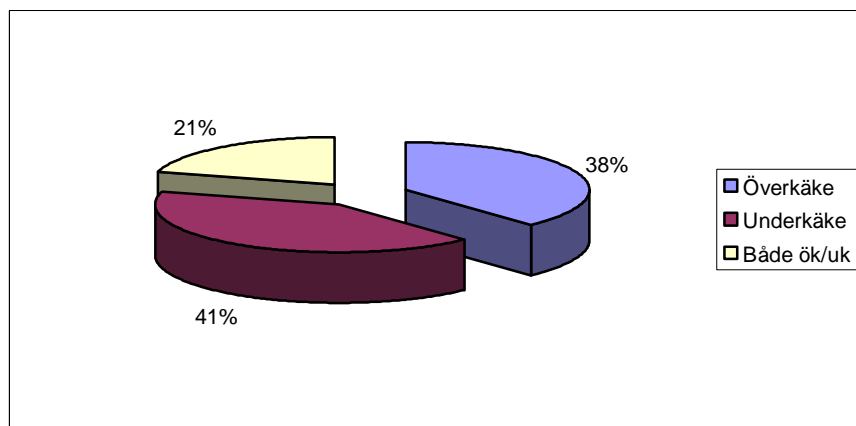
Skadan drabbar i mellan 68 och 75 procent av fallen överkäken bland spelare utan galler. Hos spelare med galler är fördelningen mellan över- och underkäke ganska jämn.

Spelare födda 1983 eller tidigare

Spelare födda 1984-1985

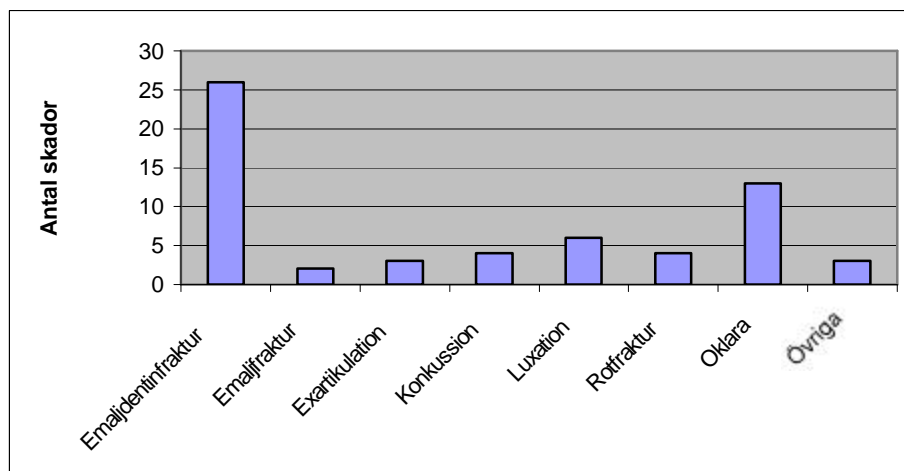
Spelare födda 1986 eller senare

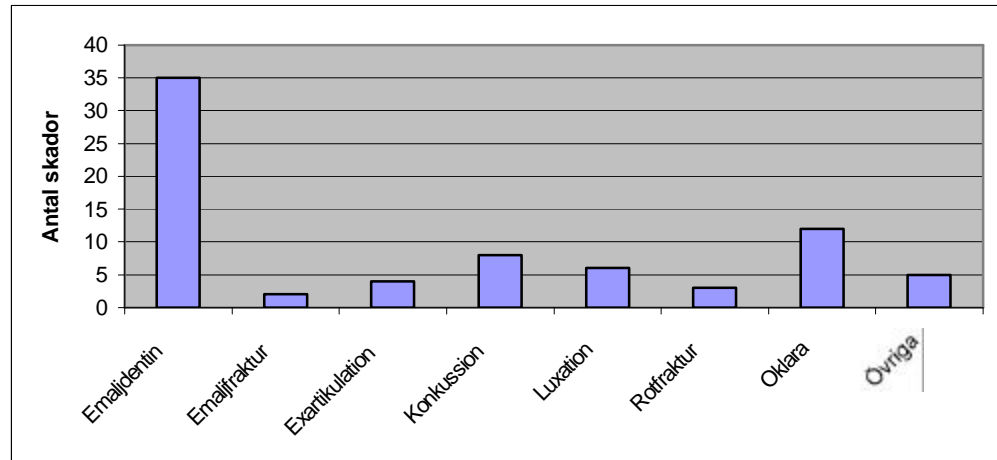
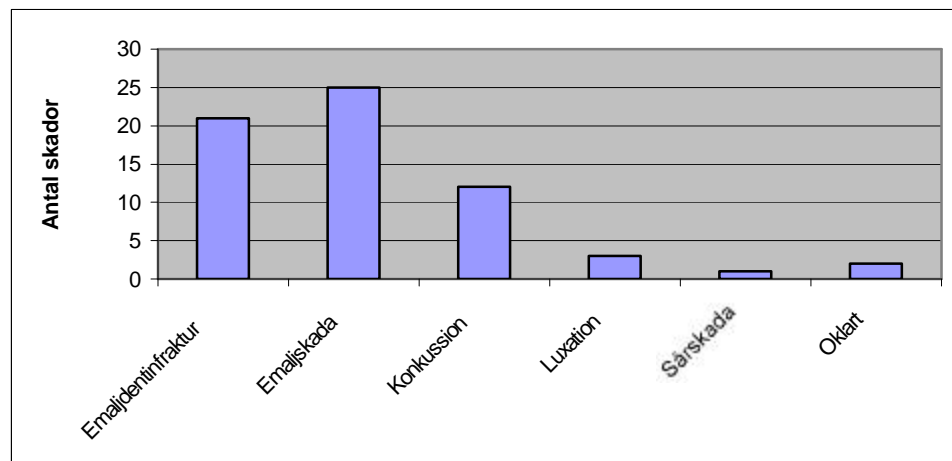

Typ av tandkada

Den mest förekommande skadetyper är en emaljdentinfraktur, det vill säga att tanden slås av.

Spelare födda 1983 eller tidigare

Spelare födda 1984-1985*Spelare födda 1986 eller senare*

Skadebilden följer resultatet från tidigare studier. Drygt 60 procent av skadorna ger bestående besvär och ytterligare 10–20 procent kan ge följskador i form av rotresorption (roten löses upp) eller pulpanekros (nerven dör).

Typ av skada	2003/2004	Ishockey ett slag ...
Emaljdentinfraktur	47 %	33 %
Rotfraktur	4 %	6 %
Luxation	8 %	13 %
Emaljfraktur	4 %	14 %
Exartikulation	5 %	1 %
Konkussion	10 %	22 %
Övriga	6 %	7 %
Oklara	16 %	7 %

"Ishockey ett slag i ..." av Christian Haupt, Idrottsmedicinsk tidskrift 2/1998;

Två av tre skador uppkommer under match

En jämförelse när skadorna inträffat visar att det är fler som skadat sig under match än vid träning.

	Match	Träning	Oklart
2003/2004 >20 år	78 %	22 %	0 %
2003/2004 19-20 år	65 %	35 %	0 %
2003/2004 < 17 år	66 %	34 %	0 %

Mönstret följer tidigare genomförda studier.

Hockey ett slag ...	70 %	30 %	0 %
Tand- och käkskador	65 %	24 %	11 %
Idrottsskador, 1986-90	70 %	29 %	1 %

"Ishockey ett slag i ..." av Christian Haupt, Idrottsmedicinsk tidskrift 2/1998;

"Tand- och käkskador" av Ulf Glendor mfl, Folksams studie 1994-97;

"Idrottsskador" av Folksam, Folksams studie 1986-90

Tandskydd eller ej

Spelare födda 1984-1985 ska använda visir och tandskydd enligt regelboken. De flesta av deras tand- och käkskador, 68 procent, är i överkäken. Det är något lägre än motsvarande siffra för dem som är födda 1983 eller tidigare och inte måste ha tandskydd enligt regelboken (75 procent).

Vi har sett närmare på 75 av de totalt 94 skador som har drabbat åldersgruppen födda 1984-1985. Ur skadeanmälan kunde vi i arton fall utläsa vilket skydd man använt.

Det lämnar 57 spelare som vi inledningsvis inte vet om de använt tandskydd. Vi bad spelarna själva om närmare information om skadan och vilken typ av skydd de använt. Av dessa svarade 31. Spelarnas egna svar fördelar sig enligt tabellen:

Skyddsanvändningen bland de totalt 75 spelarna, hämtat från fakta ur skadeanmälan och spelarnas egna svar, fördelar sig enligt tabellen.

Giltigt tandskydd	Fel tandskydd	Ej tandskydd	Galler	Ej svar
29	10	8	2	26

Av totalt 29 spelare med godkänt tandskydd hade 42 procent skador i överkäken mot 58 procent i underkäken.